

پرفروش ترین
کتاب های
امتحان
نهایی

100

۱ دین و زندگی انسانی

پایه دهم

مؤلفان

مرتضی محسنی کبیر

محمد رضایی بقاء

فرمول بیست

کتابی که پیش رو دارید، حاصل تلاش برای ارائه مناسب و کاربردی از کتاب دین و زندگی پایه دهم برای آمادگی در امتحانات این درس است.

در این کتاب سعی شده است مطالب ضروری مطابق با جدیدترین تغییرات امتحانات به نحوی طبقه‌بندی شود که بتواند پاسخ‌گوی نیازهای دانش‌آموزان در راستای موفقیت آنان باشد. امیدواریم همه عزیزان دانش‌آموز از این نوشته بهره کافی را ببرند.

این کتاب شامل بخش‌های زیر است:

در این درس می‌خوانیم: بیان اهداف اصلی و فرعی هر درس.

مشاوره: بیان تعداد آیات، احادیث، اشعار و بارم هر درس در امتحانات نوبت اول و دوم.

سبک مطالعه: اولویت‌بندی در فراگیری مطالب درس و بیان روش مطالعه به صورت صمیمی و محاوره.

ایستگاه آیه و حدیث و شعر: ترجمه روان آیه و حدیث و پیام‌های مختلف آیات و احادیث و اشعار در قالب سؤال و جواب و مشخص کردن کلیدواژه‌های آن‌ها.

تلنگر: حواست باشه!: بیان نکات مشابه و گمراه‌کننده درس‌ها و دام‌های آموزشی.

نکته راهبردی: نکات کلی و میان‌بر برای درک بهتر مفاهیم مهم درس.

مرور سریع: طبقه‌بندی برخی از مفاهیم حجیم درس برای سهولت در یادگیری.

متن کتاب درسی: تمام متن کتاب درسی ذکر شده است و برای شرح بهتر درس، اصطلاحات و توضیحات اضافه در پراکنده آمده است. در ضمن تمام سؤالات (۱) در ابتدا و یا در میان درس، (۲) تدبر و تفکر در آیات، (۳) خودارزیابی، (۴) فعالیت کلاسی، (۵) بررسی‌ها، (۶) اندیشه و تحقیق براساس کتاب «راهنمای معلم» پاسخ داده شده است.

تعریف اصطلاحات و مفاهیم کلیدی: آشنایی با تعریف اصطلاحات مهم درس.

درس در یک نگاه: ارائه نموداری خلاصه هر درس، جهت نگاهی کلی به درس و مطالعه سریع و مرور آن قبل از امتحان.

ایستگاه سؤال: انواع سؤالات مورد طرح در امتحانات پس از پایان بخش‌ها و تیتروهای فرعی درس، به صورت سؤال‌های میان درس.

پاورقی‌ها: بعضی از مطالب که نیاز به توضیح بیشتر دارد و در فهم مطالب موثر است، همچنین عبارات عربی برخی از آیات که در کتاب درسی فقط ترجمه فارسی آن‌ها آمده است.

سؤالات تشریحی: شامل تعداد زیادی سؤال متنوع منطبق بر امتحان نهایی در انواع مختلف آیات و احادیث، صحیح و غلط، جای خالی، پاسخ کوتاه، چندگزینه‌ای، کشف ارتباط، تعریف مفاهیم و اصطلاحات، پاسخ بلند (تشریحی) و درک مطلب برای آمادگی در امتحانات میان ترم و امتحان نهایی.

سؤالات ستاره‌دار: از هر درسی سؤالات مهم و ضروری انتخاب شده و با علامت ☆ نشان‌گذاری شده است و کسانی که فرصت کم‌تری دارند، باید این سؤالات را حتماً ببینند و حل نمایند.

پاسخ نامه تشریحی: پاسخ هایی کافی متناسب با راهنمای تصحیح امتحان نهایی و بررسی دلیل نادرستی گزاره های غلط.

امتحان نهایی: ارائه یک دوره امتحان نهایی اخیر (با تغییر) و پنج سری آزمون نیم سال اول و پایان سال تألیفی با پاسخ تشریحی.

تشکر ویژه

در پایان شایسته است از همه عزیزانی که ما را در به ثمر رساندن این کتاب یاری نموده اند، آقایان مرتضی یعقوبی، نقی شفایی، منوچهر ستینه، مهدی زمانی نژاد، سید هادی هاشمی، سید کمال الدین سیفی، محمدرضا فرهنگیان، مجید فرهنگیان، سید کمال باوسی، جعفر رنجبرزاده، علی مراد زنگنه، امین اسدیان پور، فردین سماقی، سعدی رضایی، هادی ناصری، حسین باغانی، محمد فخرالدین مرشدی تنکابنی، حمید حسین پور، ابوالفضل احدزاده، محمد هادی گوهری، محمد علی عبادتی، محمد بختیاری، حسین مقدسی، حسین رضاییان، محسن بیاتی، آرمان جیلاردی، علی شلفی، عسکر امیرکلایی اندی، محمد حسین کریمی، بهرام پوروطن، سید هادی موسوی، حسن خانی (فیاض)، بیژن دیبا، سید عطا میرمحمدی، وحید دولتی، جواد علی عباس زاده، محمدرضا ثابتی، حسین نقوی، محمدرضا رعیتی، محمدرضا رخشانی مقدم و خانم ها وحیده کاغذی، محبوبه ابتسام، فاطمه سادات خلیل پورسیدی، فاطمه واثقی، سید فاطمه موسوی، حمیده صادقی و زهرا جعفری یزنی تشکر نماییم که اگر تشویق ها و همراهی ها آنان نبود، کار به سرانجام نمی رسید.

بارم بندی درس دین و زندگی انسانی ۱

شماره درس	پایانی نوبت اول	پایانی نوبت دوم	شهریور دی ماه
اول و دوم	۵	۲	۲
سوم و چهارم	۶	۳/۵	۳/۵
پنجم و ششم	۵	۲/۵	۲/۵
هفتم و هشتم	—	۳/۵	۳/۵
نهم و دهم	—	۵	۵
یازدهم و دوازدهم	—	۳/۵	۳/۵
قرائت	۴	—	—
جمع	۲۰	۲۰	۲۰

مرتضی محسنی کیپر - محمدرضایی بقاء

فهرست

پاسخ	سوالات	درسنامه
۱۸۴	۲۲	۸
۱۸۷	۴۱	۲۸
۱۸۹	۵۹	۴۷
۱۹۱	۷۱	۶۳
۱۹۲	۸۲	۷۵
۱۹۴	۹۴	۸۶
۱۹۶	۱۰۸	۹۹
۱۹۸	۱۲۳	۱۱۲
۲۰۰	۱۳۳	۱۲۷
۲۰۰	۱۴۹	۱۳۵
۲۰۳	۱۶۶	۱۵۴
۲۰۵	۱۷۹	۱۷۰

درس اول: هدف زندگی

درس دوم: قدرت پرواز

درس سوم: به سوی جاودانگی

درس چهارم: آینده روشن

درس پنجم: منزلگاه بعد

درس ششم: واقعه بزرگ

درس هفتم: فرجام کار

درس هشتم: آهنگ سفر

درس نهم: اعتماد بر او

درس دهم: یاری از دو یار عزیز

درس یازدهم: فضیلت آراستگی

درس دوازدهم: پیام پوشیدگی

امتحان نهایی

۲۰۸	آزمون ۱: نوبت اول
۲۰۹	آزمون ۲: نوبت دوم
۲۱۱	آزمون ۳: نوبت دوم
۲۱۲	آزمون ۴: نوبت دوم
۲۱۴	آزمون ۵: نوبت دوم
۲۱۵	آزمون ۶: خرداد ماه ۱۴۰۳ (با تغییر)
۲۱۷	پاسخنامه تشریحی آزمون ۱ تا ۶

۱

بخش

درستنامه

و سؤالات تشریحی

درس اول

هدف زندگی

در این درس می‌خوانیم

در این درس پس از بیان هدفمندی جهان بر اساس حکمت الهی، به معرفی هدف اصلی و برتر زندگی انسان، یعنی تقرب الهی می‌پردازیم. برترین و جامع‌ترین هدف انسان‌های زیرک، مقصود قراردادن خداست که همه هدف‌های اصلی و فرعی را دربرمی‌گیرد.

مشاوره

این درس شامل ۱۱ آیه، ۱ حدیث با ترجمه فارسی، ۳ بیت و یک مصراع شعر است که همگی مهم هستند. بارم امتحانی این درس در امتحان نوبت اول، ۲/۵ نمره و در امتحان نوبت دوم، ۱ نمره است.

رفیق! توجه بیشتر به مفهوم حکیمانه بودن جهان، تفاوت‌های انسان با بقیه مخلوقات و کلیدواژه‌های هر کدوم از آیات این درس، به شدت توصیه می‌شود.

تفکر و اندیشه

پیام اصلی: تفکر در نشانه‌های خداوند در جهان و درون انسان

ایستگاه آیه - ذاریات، ۲۰ و ۲۱

و فِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ * وَ فِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ در زمین برای اهل یقین نشانه‌هایی است؛ و نیز در خودتان، آیا نمی‌نگرید؟!

سؤال ۱ نشانه‌های الهی برای چه کسانی است؟

۲ نشانه‌های خداوند برای اهل یقین در چه اموری مشهود است؟

۳ لازمه یافتن نشانه‌های خداوند در زمین و انسان چیست؟

پاسخ ۱ اهل یقین

۲ در زمین و خود انسان

۳ نگرستن (تفکر و اندیشه)

جلسه اول

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام اصلی: فرمانروایی و قدرت خداوند در جهان

ایستگاه آیه - آل عمران، ۱۸۹

فرمانروایی آسمان‌ها و زمین از آن خداست
و او بر هر کاری تواناست.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

سؤال ۱ فرمانروای آسمان‌ها و زمین کیست؟

۲ چرا خداوند فرمانروای آسمان‌ها و زمین است؟

۳ کدام صفت خداوند در آیه اشاره شده است؟

پاسخ ۱ از آن خداست.

۲ او بر هر کاری تواناست.

۳ قدرت و توانایی خداوند

پیام اصلی: نشانه‌های الهی برای خردمندان

ایستگاه آیه - آل عمران، ۱۹۰

در آفرینش آسمان‌ها و زمین و در آمد و شد شب و روز نشانه‌هایی برای خردمندان است.	إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
--	---

سؤال ۱ در چه چیزهایی برای خردمندان نشانه‌های الهی است؟ ۲ در آفرینش جهان و آمد و شد شب و روز برای چه کسانی نشانه‌هایی است؟	پاسخ ۱ در آفرینش آسمان‌ها و زمین و در آمد و شد شب و روز ۲ خردمندان (اولی‌الالباب = صاحبان خرد)
--	---

پیام اصلی: تفکر در هدفداری جهان خلقت

ایستگاه آیه - آل عمران، ۱۹۱

آنان که خدا را یاد می‌کنند چه ایستاده و چه نشسته و چه بر پهلو خوابیده، و در آفرینش آسمان‌ها و زمین فکر می‌کنند و می‌گویند: پروردگارا این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای تو از بیهوده‌کاری منزهی، ما را از عذاب آتش دوزخ در امان بدار.	الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا شُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
---	---

سؤال ۱ ویژگی‌های خردمندان در قرآن را به ترتیب بیان کنید. ۲ خردمندان در چه حالاتی خداوند را یاد می‌کنند؟ ۳ نتیجه تفکر خردمندان در آفرینش جهان چه داعی است؟ ۴ کدام نکته در مورد خلقت موجودات جهان مفهوم می‌گردد؟ چرا؟	پاسخ ۱ الف) خدا را یاد می‌کنند (در همه حال) ب) در آفرینش آسمان‌ها و زمین فکر می‌کنند. ۲ چه ایستاده و چه نشسته و چه بر پهلو خوابیده ۳ پروردگارا این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای. تو از بیهوده‌کاری منزهی، ما را از عذاب آتش در امان بدار. ۴ در پس خلقت تک‌تک موجودات جهان هدفی وجود دارد، زیرا خالق حکیم و قدرتمند این جهان، منزّه از بیهوده‌کاری است و براساس حق عمل می‌کند، نه باطل. نکته ترکیبی این آیه در درس ۲ درباره سرمایه تفکر و تعقل تکرار شده است.
--	--

پیام اصلی: انسانی که خلقت جهان را بیهوده بیندارد، بر خود ستم کرده و یآوری ندارد.

ایستگاه آیه - آل عمران، ۱۹۲

پروردگارا، هرکس را که تو در آتش افکنی خوار و رسوایش ساخته‌ای و ستمکاران یآوری ندارند.	رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ
---	--

سؤال ۱ جزای بیهوده دانستن خلقت جهان چیست؟ ۲ خداوند افتادگان در آتش دوزخ را چه نامیده است؟ چرا؟	پاسخ ۱ افتادن در آتش دوزخ، خواری و رسوایی ۲ ستمکاران - یآوری ندارند.
---	---

پیام اصلی: ایمان به خدا موجب آمرزش گناهان و قرار گرفتن در زمره نیکوکاران است.

ایستگاه آیه - آل عمران، ۱۹۳

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ	پروردگارا ما ندای آن منادی را شنیدیم که مردم را به ایمان فرا می خواند و می گفت: به پروردگارتان ایمان بیاورید. ما نیز ایمان آوردیم پس پروردگارا گناهانمان را ببخش و بدی هایمان را بپوشان و در زمره نیکان بمیران.
---	---

سؤال ۱ آثار و نتایج ایمان به خدا چیست؟

۲ آمرزش گناهان و قرار گرفتن در زمره نیکان ثمره چیست؟

پاسخ ۱

بخشش گناهان و پوشاندن بدی ها و قرار گرفتن در زمره نیکان

۲

ایمان واقعی به پروردگار و شنیدن ندای منادی به ایمان.

نکته ترکیبی مفهوم «توفی» به معنای دریافت تمام و کمال روح توسط فرشته مرگ است. (درس ۵)

تلنگر: حواست باشه

نشانه هایی برای اهل یقین	در زمین و در خودتان	ذاریات، ۲۰ و ۲۱
نشانه های برای اهل خرد	در آفرینش آسمان ها و زمین و آمد و شد شب و روز	آل عمران، ۱۹۰

جهان هدفمند

- در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد، گرچه ما نتوانیم به هدف خلقت هر کدام از آن ها پی ببریم؛ زیرا خالق حکیم و قدرتمند این جهان منزّه (پاک و به دور) از بیهوده کاری است و براساس حق عمل می کند، نه بر باطل (عبث و لاعبین) از این رو می فرماید:

پیام اصلی: به حق آفریده شدن و هدفداری جهان

ایستگاه آیه - دخان، ۳۸ و ۳۹

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِحَقِّ مَا خَلَقْنَاهُمَا	و ما آسمان ها و زمین و آن چه بین آن هاست را به بازیه نیافریدیم، آن ها را جز به حق خلق نکردیم.
---	---

سؤال ۱ بیهوده نبودن جهان در آیات قرآن با چه اصطلاحی بیان شده است؟

۲ تأکید قرآن کریم بر حکمت الهی و در نتیجه هدفداری جهان، با کدام لفظ بیان شده است؟

۳ مرجع ضمیر در عبارات قرآنی «ما خلقناهما» و «ما بینهما» چیست؟

۴ مفهوم کلی آیات فوق را بنویسید.

پاسخ ۱

لاعبین

۲ حق

۳ آسمان ها و زمین

۴

در پس خلقت تک تک موجودات این جهان، هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آن ها خدایی حکیم است؛ یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی دهد.

نکته ترکیبی از جهت اشاره به حکمت الهی به ضرورت معاد اشاره دارد و با آیه «ما آسمان ها و زمین و آن چه را که بین آن دو است، بیهوده نیافریده ایم...» مرتبط است. (درس ۴)

تعریف حق بودن آفرینش آسمان ها و زمین ^{به معنای} هدفدار بودن خلقت آن هاست.

- انسان نیز به عنوان مخلوقی از مخلوقات خدا، از این قاعده کلی (هدفمندی) جدا (مستثنی) نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.
- از این رو، حضرت علی (ع) هرگاه که مردم را موعظه می کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارات آغاز می نمود:

پیام اصلی: هدفداری خلقت انسان

(تفسیر قمی) - ایستگاه حدیث

امام علی (ع): «ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای بیهوده (لهو) کند و او را به خود وانگذاشته اند تا به کارهای لغو و بی ارزش بپردازد.»

سؤال ۱ در کلام حضرت علی (ع) چرا انسان نباید خود را سرگرم کارهای لهو کند؟

۲ نتیجه این که آفرینش انسان بیهوده نیست، در کلام علوی چیست؟

۳ چرا انسان نباید به کارهای لغو و بی ارزش بپردازد؟

۴ از آن جا که انسان به خود واگذار نشده است، چه رفتاری از او شایسته است؟

پاسخ ۱ «(زیرا) هیچ کس بیهوده آفریده نشده است.» **۲** «(نبايد) خود را سرگرم کارهای بیهوده کند.»

۳ «(زیرا) او را به خود وانگذاشته اند.» **۴** «(نبايد) به کارهای لغو و بی ارزش بپردازد.»

تفاوت های انسان با سایر موجودات در چگونگی رسیدن به هدف

• البته میان هدف انسان و موجودات دیگر، تفاوت های زیادی است:

• تفاوت هایی که به ویژگی های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات بازمی گردد. برخی از این تفاوت ها عبارت اند از (سه مورد):

۱ انسان خود (با اختیار) باید: **۱** هدف از خلقت خود را بشناسد و **۲** آن را انتخاب کند و **۳** به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی (به ترتیب) به سوی هدف خود حرکت می کنند.

مثال مثلاً دانه گندم به صورت طبیعی در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه ای با ده ها دانه حرکت می کند و یا نهال کوچک خرما (طبیعی) در مسیر رسیدن به نخلی تنومند پیش می رود.

۲ انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد های محدود مادی دارند، دارای مجموعه ای فراوان از استعداد های مادی و معنوی است. به همین دلیل گزینه های فراوانی از انتخاب، جلوی روی اوست که باید گزینه درست را از میان صدها گزینه دیگر بیابد و انتخاب نماید.

۳ انسان روحیه ای بی نهایت طلب دارد و عطش او در دستیابی به خواسته هایش نه تنها کم نمی شود، بلکه روز به روز فزون تر می گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نپذیرد و تمام نشود. در حالی که حیوان ها و گیاهان هدف های کوچک و کوتاهی دارند و هنگامی که به حدی از رشد و کمال می رسند، متوقف می شوند؛ چنان که گویی راهشان پایان یافته است.

ایستگاه سؤال

۱ آیات و احادیث: با توجه به آیه «مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» حق بودن آفرینش آسمان ها و زمین به معنای چیست؟

۲ پاسخ کوتاه: چرا در پس خلقت تک تک موجودات جهان هدفی وجود دارد؟

۳ پاسخ تشریحی: تفاوت نوع هدف انسان با حیوانات و گیاهان در چیست؟

پاسخ ۱. به معنای هدفدار بودن خلقت است.

۲. زیرا خالق حکیم و قدرتمند این جهان منزه از بیهوده کاری است و براساس حق عمل می کند، نه بر باطل.

۳. انسان روحیه ای بی نهایت طلب دارد و عطش او در دستیابی به خواسته هایش نه تنها کم نمی شود، بلکه روز به روز فزون تر می گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نپذیرد و تمام نشود. در حالی که حیوان ها و گیاهان هدف های کوچک و کوتاهی دارند و هنگامی که به حدی از رشد و کمال می رسند، متوقف می شوند؛ چنان که گویی راهشان پایان یافته است.

اختلاف در انتخاب هدف

• وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با صحنه‌ای حیرت‌انگیز از **اختلاف‌ها** و **تفاوت‌ها** روبه‌رو می‌شویم؛ اختلاف‌ها آن‌چنان گسترده و عمیق است که در بسیاری از مواقع هیچ نقطه مشترکی با هم ندارند و در تضاد کامل با یکدیگر هستند؛ به گونه‌ای که انسان سرگردان و متحیر می‌ماند و با خود می‌گوید که آیا خداوند واقعاً انسان را برای این همه اهداف متفاوت و متضاد آفریده است؟! مثلاً دسته‌ای دل به پول و ثروت سپرده، دسته‌ای سرگرم کشف اسرار جهان شده، برخی برای رسیدن به قدرت به هرکاری تن در داده، گروهی هنرمندی ورزیده و دل در گرو هنرهای گوناگون داده، برخی خدمت به خلق را سرلوحه زندگی کرده و کسانی در آرزوی قهرمانی در ورزش خود را به رنج انداخته‌اند و صدها آرزو و آمال دیگر.

فعالیت کلاسی

سؤال ۱. به نظر شما منشأ این اختلاف‌ها چیست؟

۲. آیا خداوند برای هرگروهی هدف متفاوت در خلقت قرار داده است؟

پاسخ ۱. ریشه و دلیل این تفاوت‌ها، اختلاف در دیدگاه‌ها و بینش‌های افراد است.

۲. هدف اصلی همه انسان‌ها یکسان است؛ اما اهداف فرعی آن‌ها می‌توانند متفاوت باشد.

• وقتی که بیشتر با خود فکر می‌کنیم و احوال افراد را زیرنظر می‌گیریم، می‌یابیم که: اختلاف در انتخاب‌ها، ریشه در اختلاف در **بینش‌ها** و **نگرش‌های** انسان‌ها دارد.

• هرکس با **بینش** و **نگرش** خاص خود به سراغ هدفی می‌رود و راهی را انتخاب می‌کند.

• اگر کسی چنین **بیندیشد** که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلب او را سیراب کند و پاسخ‌گوی استعدادهای گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند.

• کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد.

نتیجه پس اختلاف در هدف‌ها، ریشه در **نوع نگاه** و **اندیشه انسان‌ها** دارد. تفاوت نگاه آن‌ها به جهان (جهان‌بینی)، انسان و خود سبب انتخاب‌های متنوع و گوناگون آن‌ها می‌شود و راه آن‌ها را از یکدیگر متفاوت می‌سازد.

نکته راهبردی

کلمات «ریشه، منشأ، سرچشمه، سبب، خاستگاه، مبدأ، زمینه‌ساز، مؤلف، زاینده، متبوع و ...» ← به معنای علت یک امر هستند.
کلمات «میوه، ثمره، ناشی، نتیجه، مولود، زاییده، تابع، بازتاب، پیامد و ...» ← به معنای معلول یک امر می‌باشند.

تلنگر: حواست باشه

ریشه هدفمندی جهان ← حکمت الهی

ریشه اختلاف هدف‌ها ← نوع نگاه و اندیشه انسان‌ها

ایستگاه سؤال

۱ | صحیح / غلط: اگر انسان چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلب او را سیراب کند و پاسخگوی استعدادهای گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند.

۲ | پاسخ کوتاه: اختلاف در هدف‌ها ریشه در چه چیزی دارد؟

۳ | پاسخ تشریحی: در چه صورت انسان می‌کوشد به دیگران کمک کند؟

پاسخ ۱. صحیح

۲. نوع نگاه و اندیشه انسان‌ها

۳. اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلب او را سیراب کند و پاسخگوی استعدادهای گوناگونش باشد.

تفکر در آیات

به آیات ابتدای درس برگردیم و از قرآن کریم در این زمینه کمک بگیریم، جملات زیر را تکمیل کنید و مشخص کنید که هر جمله از کدام آیه گرفته شده است.

ردیف	پیام آیات	سوره / آیه
۱	از منظر قرآن کریم، جهان .. هدفمند و حکیمانه .. است و به خود وائهاده و .. باطل .. نیست.	.. آل عمران / ۱۹۱ ..
۲	رسیدن به نگاه درست درباره جهان نیازمند .. تفکر در آفرینش آسمان ها و زمین .. است.	.. آل عمران / ۱۹۱ ..
۳	اندیشه درباره خلقت ما را به آنجا می رساند که امکان ندارد خداوند برای جهان خلقت هدفی معین نکرده باشد؛ زیرا کسی که خلقت را بی هدف بباید، خداوند را موجودی .. ناقص و جاهل (ناآگاه) و ناتوان .. فرض کرده است.	.. آل عمران / ۱۹۱ و ۱۹۸ ..
۴	کسی که خداوند را موجودی این چنین بیندارد، راه .. خطا (عذاب آتش دوزخ) .. رفته و خود را .. خوار و رسوا .. کرده است.	.. آل عمران / ۱۹۲ ..
۵	آن کس که با دست خود، خود را گرفتار کند به خود .. ستم (ظلم) .. کرده و خداوند از چنین کسی .. دستگیری .. نمی کند.	.. آل عمران / ۱۹۲ ..
۶	اما آن کس که .. ایمان .. خود را محکم کند و دل به او بسپارد و به او اعتماد کند و راه و هدف زندگی را از او بپرسد، در نهایت .. آمرزیده می شود .. و با .. نیکوکاران .. برای ابد همراه خواهد بود.	.. آل عمران / ۱۹۳ ..

جلسه دوم

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام اصلی: اصل قرار دادن هدف های دنیوی، مانع رسیدن به هدف های اخروی است.

ایستگاه آیه - اسراء، ۱۸

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا	هرکس بهره زودیاب (زودگذر) دنیا را بخواهد آن مقدار از آن را که بخواهیم به هرکدامشان که اراده کنیم، می دهیم سپس جهنم را برای او قرار می دهیم که سرزنش شده و مطرود به آن درآید.
---	--

سؤال ۱ در چه صورتی انسان مورد سرزنش و مطرود درگاه الهی می شود؟

۲ هرکس بهره زودیاب دنیا را بخواهد چه عاقبتی دارد؟

پاسخ ۱ هرکس بهره زودیاب دنیا را بخواهد.

۲ آن مقدار از آن را که بخواهیم به هرکدامشان که اراده کنیم می دهیم، سپس جهنم را برای او قرار می دهیم که سرزنش شده و مطرود به آن درآید.

پیام اصلی: هدف های پایان ناپذیر همان هدف های اخروی هستند.

ایستگاه آیه - اسراء، ۱۹

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعِيهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا	و هرکس آخرت را بخواهد و چنان که باید برای آن بکوشد و مؤمن به خدا باشد چنین کسانی ثمره تلاش خود را خواهند دید.
---	--

سؤال ۱ در چه صورت انسان ثمره تلاش خود را خواهد دید؟ ۲ کسی که آخرت را بخواهد و بکوشد و مؤمن باشد، چه سرانجامی خواهد داشت؟	پاسخ ۱ هرکس آخرت را بخواهد و چنانکه باید برای آن بکوشد و مؤمن به خدا باشد. ۲ چنین کسی ثمره تلاش خود را خواهد دید.
--	---

پیام اصلی: امداد خداوند به همه انسان‌ها

ایستگاه آیه - اسراء، ۲۰

ما هر دو گروه را مدد می‌دهیم با بهره‌ای که از پروردگارت دریافت می‌کنند و مانعی بر سر راه عطای پروردگارت نیست.	كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا.
--	---

سؤال ۱ خداوند چگونه انسان‌ها را مدد می‌رساند؟ ۲ چرا امداد خداوند به هر دو گروه نیکوکار و بدکار می‌رسد؟	پاسخ ۱ با بهره‌ای که از پروردگارت دریافت می‌کنند. ۲ زیرا مانعی بر سر راه عطای پروردگارت نیست.
--	---

پیام اصلی: اهداف اصلی و پایان‌ناپذیر در آخرت است.

ایستگاه آیه - اسراء، ۲۱

بنگر که چگونه برخی از مردم دنیا را بر برخی دیگر برتری می‌دهیم البته در آخرت درجات بزرگ‌تر و فضل و برتری‌های بزرگ‌تری است.	أَنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا.
--	---

سؤال ۱ در کدام عالم، فضیلت و برتری‌های بزرگ‌تری هست؟ ۲ نگرستن و اندیشه در چه چیزی در دنیا تذکر داده شده است؟	پاسخ ۱ در آخرت ۲ چگونه برخی از مردم دنیا را بر برخی دیگر برتری می‌دهیم.
--	---

پیام اصلی: عاقبت شریک قرار دادن برای خدا، سرزنش و خواری است.

ایستگاه آیه - اسراء، ۲۲

پس در کنار خدا، خدایی دیگر قرار مده که سرزنش و خواری دامنگیرت خواهد شد.	لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقَعَدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا.
--	--

سؤال ۱ اگر کسی در کنار خدا، خدایی دیگر قرار دهد، چه چیزی دامنگیر او می‌شود؟ ۲ سرزنش و خواری دامنگیر چه افرادی می‌شود؟	پاسخ ۱ سرزنش و خواری ۲ هرکس در کنار خدا، خدایی دیگر قرار دهد.
---	---

تلاشگر: حواست باشه

در آیاتی که خواندیم، عبارت «سرزنش شده» دوبار به کار رفته بود:

سرزنش شده و مطرود به آن در آید.	درباره کسی که بهره زودیاب دنیا را بخواهد.
سرزنش و خواری دامن‌گیرت خواهد شد.	درباره کسی که در کنار خدا، خدایی دیگر قرار دهد.

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

- با توجه به تفاوت نگاه‌ها و اندیشه‌ها و گزینه‌های بسیار متضاد و مخالف با یکدیگر، برای این‌که بتوانیم هدف‌های خود را به **درستی** انتخاب کنیم، نیازمند **معیار و ملاک** دقیقی (شاخصه) هستیم که اشتباه را از بین ببرد یا به حداقل برساند و عمر و فرصتی را که فقط یک بار به ما داده می‌شود، **پرثمر** کند و **رضایت واقعی و همیشگی** را به دنبال داشته باشد.
- خدای **رحیم و مهربان** که از همه به ما **مهربان‌تر** (أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) و از خود ما به نیازهای ما **آگاه‌تر** (أَعْلَمُ) است، در این مورد، ما را هدایت و راهنمایی کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده و آثار و نتایج آن را نیز یادآور شده است.

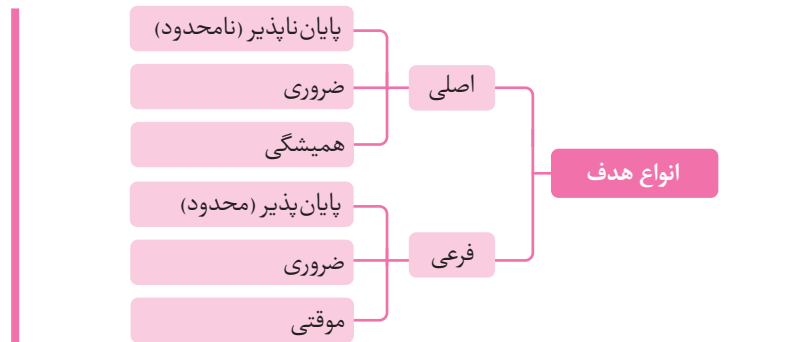
تدبّر

ترجمه آیات ۱۸ تا ۲۲ سوره اسراء را بخوانید و با تفکر در آن‌ها جدول زیر را کامل کنید.

پیام	آیات مرتبط با پیام
۱. برخی از هدف‌ها محدود و پایان پذیر هستند و تنها پاسخ‌گوی برخی از استعدادهای مادی ما هستند.	آیه ۱۸. سوره اسراء ...
۲. اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.	آیه ۱۸. سوره اسراء ...
۳. اگر کسی فقط این هدف‌ها را انتخاب کند به تعدادی از آن می‌رسد و جهنم برای او قرار داده می‌شود.	آیه ۱۸. سوره اسراء ...
۴. برخی هدف‌ها پایان ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخ‌گوی استعدادهای مادی و معنوی بیش‌تری در وجود ما هستند.	آیه ۱۹. سوره اسراء ...
۵. اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و سعی و تلاش کند و مؤمن باشد، به هدف خود خواهد رسید.	آیه ۱۹. سوره اسراء ...
۶. هدف‌های پایان ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند.	آیه ۱۹ سوره اسراء
۷. هدف‌های پایان پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند.	آیه ۱۸. سوره اسراء ...
۸. اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند.	آیه ۲۰. سوره اسراء ...
۹. اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.	آیه ۱۸ سوره اسراء

نتیجه برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف **دنیوی** باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف **اخروی** اصل قرار گیرند و هدف‌های **دنیوی فرع** و تابع آن‌ها باشند.

- همان‌طور که با تدبّر در آیات به دست آوردیم، این‌جا سخن از تشخیص **هدف‌های اصلی از فرعی** است، هدف‌هایی که هر دو **خوب** می‌باشند و برای زندگی ما **ضروری** هستند.
- مهم این است که هدف فرعی را به **جای** هدف اصلی قرار ندهیم که در این صورت مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی می‌شوند و ما را از رسیدن به اهداف بزرگ که خدا ما را برای آن‌ها خلق کرده، باز می‌دارند.
- تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه **ضروری و خوب** است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا از انجام فرمان‌های خدا **غافل نشویم** که در آن صورت، **خوبی‌ها و زیبایی‌های ابدی** را از دست خواهیم داد و گرفتار **رنج‌های بی‌پایان** خواهیم شد.

- وجه اشتراک اهداف اصلی و فرعی ← ضروری بودن
- وجه تفاوت و افتراق اهداف اصلی و فرعی ← پایان ناپذیری یا پایان پذیری و همیشگی یا موقتی بودن

ایستگاه سؤال

۱ | آیات و احادیث: طبق آیه ۱۹ سوره اسراء، آن کس که سرای آخرت را بطلبد، در چه صورت پاداش داده خواهد شد؟

۲ | صحیح / غلط: هدف های اصلی و فرعی هر دو خوب و برای زندگی انسان ضروری هستند.

۳ | پاسخ کوتاه: با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان ها، برای این که بتوانیم با نگاهی درست، هدف های خود را انتخاب کنیم، نیازمند چه چیزی هستیم؟

پاسخ ۱. سعی و کوشش کند و مؤمن باشد. ۲. صحیح ۳. معیار و ملاک دقیق

برترین (کامل ترین و ارزشمندترین) هدف

- حتماً این مصرع از شعر زیبای مولوی را شنیده ای که می گوید: «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست»
- این مصرع را به صورت یک ضرب المثل برای حقیقتی استفاده می کنند که در دل خود چند حقیقت را با هم داشته باشد و دربردارنده مجموعه آن ها باشد.
- برخی هدف هادر زندگی انسان، این گونه اند؛ یعنی به تنهایی دربردارنده هدف های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن ها برابر با رسیدن به اهداف زیرمجموعه نیز است.
- حال به میزانی که این گونه هدف ها کامل تر و جامع تر باشند، هدف های بیش تری را در درون خود جای می دهند (رابطه مستقیم). (گنجایش و ظرفیت بیش تر)
- معمولاً آدم های زیرک و هوشمند به سراغ این گونه هدف ها می روند تا به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند».

سؤال حال به نظر شما در میان هدف های اصلی، برترین و کامل ترین هدف کدام است؟ هدفی که رسیدن به آن مساوی با رسیدن به هدف های دیگر نیز باشد؟

جواب هدفی که سایر اهداف را در بر می گیرد و برترین و اصلی ترین هدف است و روح پایان ناپذیر انسان را سیراب می کند و زمینه شکوفا شدن استعداد های متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم می آورد، تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ است.

مثال امیرالمؤمنین علی (ع) را بنگرید! ایشان رشد و تکامل خود را زیر نظر پیامبر اکرم (ص) آغاز کرد و به تمام و همه کمالات و زیبایی ها دست یافت. وقتی به شخصیت ایشان می نگرید، می بینید که ایشان در میدان های علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری و خطابه، مهربانی و دوستی، پهلوانی و جوانمردی، نیایش و عبادت، حق طلبی و عدالت، پس از رسول خدا (ص) بی نظیر است.

سؤال مگر ایشان چه چیزی را مقصود و هدف خود قرار داده که به همه این زیبایی ها دست یافته است؟

جواب تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ که نتیجه جلب رضایت الهی است.

تقرب خداوند به عنوان اصلی ترین هدف

• با اندکی تأمل در خود، درمی یابیم که همگی در جست و جوی منبع اصلی خوبی ها و زیبایی ها هستیم و تا خود را به آن منبع و مبدأ نرسانیم، آرام و قرار پیدا نخواهیم کرد و از پای نخواهیم نشست.

• این منبع و این سرچشمه، خود خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی هاست؛ هر کمال و خوبی از او سرچشمه می گیرد و در جهان گسترده می شود.

نتیجه پس مقصود و هدف نهایی ما خداست.

سؤال به راستی جز او چه کسی و چه چیزی می تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفا شدن استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد؟

جواب اگر روح انسان بی نهایت طلب است و خوبی های بی پایان را می خواهد، شایسته است که تنها نزدیکی به خدای بزرگ را مقصد نهایی خود قرار دهد و آماده حضور در پیشگاه او باشد.

• البته نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند. نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است (قرب حقیقی انسان به خدا)، همان طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است.

ویژگی‌های افراد زیرک

- افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان مقصود اصلی زندگی خود، در عین حال که جان و دل به خدا سپرده‌اند و او را می‌طلبند، از نعمت‌های مادی خداوند و خوبی‌های دنیا، آن طور که خدا اجازه داده بهره می‌برند و دیگران را هم بهره‌مند می‌سازند. در نتیجه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آنان است.

پیام اصلی: انتخاب خدا (قرب الهی) به عنوان هدف جامع

ایستگاه آیه - نساء، ۱۳۴

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ	هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.
---	---

سؤال ۱ آن کس که مستمراً به دنبال نعمت و پاداش دنیاست، باید خواسته خود را به چه صورتی دنبال کند؟ ۲ خداوند خطاب به چه کسانی می‌فرماید: «فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»؟	پاسخ ۱ نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست. ۲ هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد.
---	---

نکته راهبردی

ترکیب «كَانَ + فعل مضارع» به صورت ماضی استمراری ترجمه می‌گردد. مانند «كَانَ يُرِيدُ» به طور مستمر می‌خواست

پیام اصلی: انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی

(مولوی، دیوان شمس) - ایستگاه شعر

ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟ ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟	خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟ یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟ یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟
--	--

سؤال ۱ ابیات فوق، اهداف کدام دسته از افراد را ترسیم می‌کند؟ ۲ طبق شعر فوق، انسان‌های زیرک، اهداف خود را چگونه انتخاب می‌کنند؟	پاسخ ۱ افراد زیرک ۲ افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان مقصود اصلی زندگی خود، در عین حال که جان و دل به خدا سپرده‌اند و او را می‌طلبند، از نعمت‌های مادی خداوند و خوبی‌های دنیا، آن طور که خدا اجازه داده بهره می‌برند و دیگران را هم بهره‌مند می‌سازند. در نتیجه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آنان است.
--	--

نکته راهبردی

تعبیرهای «با یک تیر چند نشان زدن»، «زندگی به خاطر خدا» و «انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی» و مصرع «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» و آیه «فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» و شعر «ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟...»، از جهت انتخاب هدف جامع‌تر و دربرگیرنده سایر اهداف، با هم مرتبط‌اند.

ایستگاه سؤال

۱ آیات و احادیث: براساس آیات قرآن کریم، اگر کسی نعمت و پاداش دنیا را بخواهد آن را کجا می‌یابد؟ ۲ صحیح / غلط: نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری و معنوی است. ۳ پاسخ کوتاه: مصرع شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» برای چه حقیقتی استفاده می‌شود؟	پاسخ ۱. نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست: «فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» ۲. غلط (نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست). ۳. حقیقتی که در دل خود چند حقیقت را با هم داشته باشد و دربردارنده مجموعه آن‌ها باشد.
--	--

اندیشه و تحقیق

۱. شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
 ۲. دلیل بیاورید:
 - الف) انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی نشانه زیرکی مؤمنان است.
 - ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را فقط ثروتمند شدن قرار دهد، زیان دیده خواهد بود.
 ۳. شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت کنار گذاشته شود.» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟
 ۴. حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید.
- «مسافری در سفر خود به یک دوراهی رسید. از پیرمردی که در آن جا نشسته بود پرسید: من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد: نمی‌دانم!
- پیرمرد گفت: وقتی نمی‌دانی به کجا می‌خواهی بروی، تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی!»
- به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟ چرا؟

۱. «صد» در این شعر اشاره به مفهوم کامل بودن و جامعیت دارد و در اینجا می‌تواند اشاره داشته باشد به هدف‌های جامعی که در برگیرنده همه اهداف جزئی‌تر نیز هستند. «نود» نیز همان اهداف کوچک‌تر و فرعی هستند. همان‌طور که عدد «صد» در برگیرنده تمام اعداد کوچک‌تر از خود است، هدفی نیز وجود دارد که انسان با انتخاب آن به عنوان هدف زندگی می‌تواند به سایر اهداف نیز دست یابد و آن هدف، قرب به خداست.
۲. الف) زیرکی افراد مؤمن، به این دلیل است که با انتخاب خدا و قرب به او به عنوان هدف اصلی زندگی، هم دنیا را به دست می‌آورند و هم آخرت، چرا که در آیه ۱۲۴ سوره نساء به این مطلب اشاره شد که هر کس که پاداش و نعمت دنیا و آخرت را می‌خواهد باید به خدا روی بیاورد، زیرا پاداش دنیا و آخرت نزد خداست. برخلاف افرادی ایمان، که اگرچه خود را زیرک می‌دانند، اما با فراموشی آخرت و چسبیدن به دنیا، از نعمات عظیم آخرت بی‌بهره‌اند.
- ب) زیان و خسارت چنین فردی این است که اولاً با انتخاب چنین هدفی، سایر استعدادهای خود را محروم نگه می‌دارد و رشد تک‌بعدی دارد و ثانیاً تنها می‌تواند به برخی از نعمت‌های دنیوی برسد اما در آخرت هیچ توشه و بهره‌ای ندارد.
۳. این سخن اشتباه است. انتخاب خدا و نیل او به عنوان هدف زندگی به معنای بی‌توجهی به دنیا نیست بلکه فقط به این معناست که جای هدف اصلی و فرعی عوض نشوند و انسان همه فکر و ذکر خود را معطوف به دنیا نکند و از خدا و معنویات غافل نشود. کسی که خدا را هدف زندگی خود قرار می‌دهد، به کسب و کار و تجارت و سایر فعالیت‌های دنیوی نیز مشغول است اما زندگی را در پول و مادیات خلاصه نمی‌کند بلکه در همین تجارت و کسب و کار نیز خدا را در نظر می‌گیرد. ثروت‌اندوزی حرام ندارد و از همین ثروت نیز با انفاق و صدقه و ... برای کسب رضایت خدا استفاده می‌کند.
۴. این حکایت می‌خواهد توجه انسان را به اهمیت یافتن هدف زندگی معطوف کند، اینکه انسان بداند برای چه خلق شده و بایستی به سوی کدام مقصد حرکت کند. از این رو این حکایت با ورود به درس و بحث هدفمندی مرتبط است.

تعریف اصطلاحات و مفاهیم کلیدی

- **حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین:** به معنای هدف‌دار بودن خلقت آن‌هاست.
- **خالق حکیم و قدرتمند:** یعنی خدایی که منزه از بی‌هوده‌کاری است و براساس حق عمل می‌کند، نه بر باطل.
- **تقرب و نزدیکی به خدا (قرب الهی):** نزدیکی و تقرب به خداوند یک نزدیکی حقیقی است و نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند.
- **هدف کامل‌تر و جامع‌تر:** هدفی که هدف‌های بیشتری را در درون خود جای دهد.

مرور درس با سؤالات جای خالی

- در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق **حکیم** و قدرتمند این جهان، منزه از **بی‌هوده‌کاری** است..
- دانه گندم به صورت **طبیعی** در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه‌ای با ده‌ها دانه حرکت می‌کند.
- هرکس با **بینش و نگرش** خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.
- خدای رحیم و مهربان که از خود ما به نیازهای ما **آگاه‌تر** است، در مورد هدف، ما را هدایت و راهنمایی کرده است.
- حیوان‌ها و گیاهان هدف‌های **کوچک و کوتاه‌مدت** دارند و هنگامی که به حدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند.
- مقصود و هدف نهایی ما **خداوند** است.
- انسان‌های **زیرک و هوشمند** به سراغ هدف‌هایی می‌روند تا به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند».
- نزدیکی به خدا یک نزدیکی **حقیقی** است، همان‌طور که دوری از او بدترین نوع **دوری** است.
- برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف **دنیوی** باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف **اخروی** اصل قرار گیرند و اهداف دنیوی فرع و تابع آن‌ها باشند.
- به میزانی که هدف‌ها **کامل‌تر و جامع‌تر** باشند، هدف‌های بیش‌تری را در درون خود جای می‌دهند.
- باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا از انجام فرمان‌های خدا **غافل** نشویم که در آن صورت **خوبی‌ها و زیبایی‌های ابدی** را از دست خواهیم داد.

درس در یک نگاه

هدف زندگی

یادداشت:

سؤالات تشریحی

درس اول: هدف زندگی

الف تدبر در آیات قرآن و احادیث

۱. با توجه به آیات شریفه: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا عِبَادَ * مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید:
 (آ این آیه به کدام صفات خداوند در آفرینش اشاره می‌کند؟
 ☆ (ب) منظور از کلمه «حق» در آیه ﴿... مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ آن‌ها (آسمان‌ها و زمین) را جز به حق خلق نکردیم چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)
 (پ) مفهوم کلی آیات را بنویسید.
۲. ☆ با توجه به آیه ۱۸ سوره اسراء: «هرکس بهره زودیاب دنیا را بخواهد، آن مقدار از آن را که بخواهیم، به هر کدامشان که اراده کنیم، می‌دهیم. سپس جهنم را برای او قرار می‌دهیم» کدام گزینه را می‌توان از این آیه برداشت کرد؟
 (۱) اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند.
 (۲) برخی از هدف‌ها محدود و پایان‌پذیرند و تنها پاسخگوی برخی از استعدادها و مادی ما هستند.
۳. ☆ با عنایت به آیه ۱۹ سوره اسراء: «و هرکس آخرت را بخواهد و چنان‌که باید برای آن بکوشد و مؤمن به خدا باشد چنین کسانی ثمره تلاش خود را خواهند دید» جای خالی را تکمیل کنید: «اگر کسی هدف‌های پایان‌ناپذیر را به عنوان هدف اصلی برگزیند و به هدف خود خواهد رسید.»
۴. ☆ با توجه به آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید:
 (آ) انسان‌های زیرک اهداف خود را چگونه انتخاب می‌کنند؟ (ب) هدف اصلی و نهایی و برتر در این آیه کدام است؟
 ۵. طبق موعظه آغازین و معمول امام علی (ع) به مردم:
 (آ) چرا هیچ‌کس نباید خود را سرگرم کارهای بیهوده کند؟ (ب) چرا انسان نباید به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد؟
 ۶. براساس آیه مبارکه ﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید:
 (آ) اهل یقین در چه مواردی می‌توانند نشانه‌های الهی را ببینند؟ (ب) در زمین و در نفس انسان، برای چه کسانی نشانه‌های الهی است؟
 (پ) لازمه یافتن نشانه‌های خداوند در زمین و در خود انسان چیست؟
 ۷. طبق آیه ۱۸۹ سوره آل عمران: «فرمانروایی آسمان‌ها و زمین از آن خداست و او بر هر کاری تواناست» به سؤالات زیر پاسخ دهید:
 (آ) چرا فرمانروایی آسمان‌ها و زمین از آن خداست؟ (ب) کدام صفت الهی در آیه تأکید شده است؟
 (پ) فرمانروای آسمان‌ها و زمین کیست؟ (ت) به کدام دسته از دلایل اثبات معاد اشاره دارد؟ (ترکیبی با درس ۴)
۸. ☆ براساس آیات شریفه ۱۹۰ و ۱۹۱ سوره آل عمران: «در آفرینش آسمان‌ها و زمین و در آمد و شد شب و روز نشانه‌هایی برای خردمندان است. آنان که خدا را یاد می‌کنند چه ایستاده و چه نشسته و چه برپه‌لو خوابیده، و در آفرینش آسمان‌ها و زمین فکر می‌کنند و می‌گویند: پروردگارا این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای تو از بیهوده‌کاری منزهی، ما را از عذاب آتش دوزخ در امان بدار.» به پرسش‌های زیر پاسخ دهید:
 (آ) خردمندان نشانه‌های خداوند را در چه مواردی می‌یابند؟
 (ب) در آفرینش آسمان‌ها و زمین و در آمد و شد شب و روز، برای چه کسانی نشانه است؟
 (۱) اهل خرد
 (۲) اهل یقین
 (پ) کدام ویژگی‌ها برای خردمندان بیان شده است؟
 (ت) خردمندان در چه حالاتی یاد خدا هستند؟
 (ث) تفکر خردمندان در آفرینش آسمان‌ها و زمین چه نتایج و دعایی را به دنبال دارد؟
 ☆ (ج) از منظر قرآن کریم، جهان است و به خود وانهاده و نیست.
 ☆ (چ) رسیدن به نگاه درست درباره جهان نیازمند است.
 ☆ (ح) اندیشه درباره خلقت ما را به آنجا می‌رساند که امکان ندارد خداوند برای جهان خلقت معین نکرده باشد؛ زیرا کسی که خلقت را بی‌هدف بیابد، خداوند را موجودی فرض کرده است.

۹. براساس آیه کریمه «پروردگارا، هرکس را که تو در آتش افکني خوار و رسوايش ساخته‌اي و ستمکاران ياورى ندارند.» به سؤالات زير جواب دهيد:
- آ خداوند چه كسانى را خوار و رسوا مى‌سازد؟
 ب) هرکس که خداوند در آتش افکند، چه سرانجامی در انتظار اوست؟
 پ) چه كسانى هيچ ياورى ندارند؟
- ☆ ت) كسى که خداوند را موجودى ناقص و بيهوده‌كار بيندارد، راه رفته و خود را کرده است.
 ☆ ث) آن‌کس که با دست خود، خود را گرفتار کند به خود کرده و خداوند از چنين كسى نمى‌کند.
- ج) اين آيه دعای چه كسانى است؟
۱۰. با دقت نظر در آیه ۱۹۳ سورة آل عمران: «پروردگارا ما ندای آن منادی را شنیدیم که مردم را به ايمان فرا مى‌خواند و مى‌گفت: به پروردگارتان ايمان بياوريد. ما نيز ايمان آوردیم پس پروردگارا گناهانمان را ببخش و بدى‌هايمان را بپوشان و در زمره نیکان بميران.» به سؤالات زير پاسخ دهيد:
- آ خواسته‌هاى خردمندان پس از ايمان به پروردگارشان چيست؟
 ب) ندای منادی که خردمندان آن را مى‌شنوند، حاوی چه پيامی است؟
 پ) عکس‌العمل خردمندان در برابر دعوت منادی به ايمان چيست؟
 ت) اين آيه که به بيان مناجات است، از زبان چه كسانى است؟
- ☆ ث) اما آن كس که را محکم کند و دل به او بسپارد و به او اعتماد کند و راه و هدف زندگى را از او بپرسد، در نهايت و با
 ۱۱. از تدبر در آیه شریفه «هرکس بهره زودياب دنيا را بخواهد آن مقدار از آن را که بخواهيم، به هرکدامشان که اراده کنيم، مى‌دهيم سپس جهنم را برای او قرار مى‌دهيم که سرزنش شده و مطرود به آن در آيد.» به سؤالات زير پاسخ دهيد:
- آ عاقبت كسى که خواهان بهره زودياب دنيا باشد، چيست؟
 ب) ورود به جهنم همراه با سرزنش و طرد شدن، نتیجه خواستن چيست؟
 پ) شخص خواستار بهره زودياب دنيا، چه مقدار به خواسته خود مى‌رسد؟
 ☆ ت) برخى از هدف‌ها و هستند و تنها پاسخگوی برخى از استعدادهاى مادى ما هستند. اگر كسى اين هدف‌ها را به عنوان برگزيند، ممکن است به مقدارى از آن برسد.
- ☆ ث) اگر كسى فقط هدف‌هاى محدود و پايان‌پذير را انتخاب کند
 ج) کدام دسته از اهداف، پايان‌پذير هستند؟
۱۲. براساس آیه ۱۹ سورة اسراء: «و هرکس آخرت را بخواهد و چنان که بايد برای آن بکوشد و مؤمن به خدا باشد چنين كسانى ثمره تلاش خود را خواهند ديد» به سؤالات زير پاسخ دهيد:
- آ كسى که آخرت را بخواهد و برای آن بکوشد و ايمان داشته باشد، چه عاقبتى در انتظار اوست؟
 ب) چه كسانى ثمره تلاش خود را خواهند ديد؟
- ☆ پ) برخى هدف‌ها پايان‌ناپذير و هميشگى‌اند و پاسخگوی استعدادهاى و بيشترى در وجود ما هستند.
- ☆ ت) اگر كسى هدف‌هاى پايان‌ناپذير را به عنوان هدف اصلى برگزيند و به هدف خود خواهد رسيد.
۱۳. براساس آیه شریفه «ما هر دو گروه را مدد مى‌دهيم با بهره‌اى که از پروردگارت دريافت مى‌کنند و مانعى بر سر راه عطای پروردگارت نيست» به سؤالات زير پاسخ دهيد:
- آ خداوند به چه كسانى مدد مى‌رساند؟
 ب) مدد خداوند برای هر دو گروه آخرت‌طلبان و دنياطلبان چيست؟
 پ) چرا مدد خداوند به همگان مى‌رسد؟
۱۴. برمبنای آیه شریفه «بنگر که چگونه برخى از مردم دنيا را بر برخى ديگر برترى مى‌دهيم البته در آخرت درجات بزرگ‌تر و فضل و برترى‌هاى بزرگ‌ترى است»:
 آ در کدام عالم برترى‌هاى بزرگ‌ترى است؟
 ☆ ب) هدف‌هاى پايان‌ناپذير همان هدف‌هاى هستند.
۱۵. مطابق با آیه ۲۲ سورة اسراء: «پس در کنار خدا، خدايى ديگر قرار مده که سرزنش و خوارى دامنگيرت خواهد شد»:
 آ عاقبت شريك قرار دادن خدايى ديگر در کنار خداوند متعال چيست؟
 ب) سرزنش و خوارى دامن‌گير چه كسانى خواهد شد؟

ب صحیح / غلط

۱۶. قرآن کریم در آیات گوناگون بر هدفمندی جهان تأکید می‌کند و آفرینش جهان را «لاعبین» می‌داند.
- ۱۷ ☆ حق بودن خلقت آسمان‌ها و زمین به معنای هدف‌دار بودن آفرینش آن‌ها است.
۱۸. گام نهادن انسان در دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به هدف به او داده شده است.
- ۱۹ ☆ گیاهان به صورت غریزی و حیوانات به صورت طبیعی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.
- ۲۰ ☆ اختلاف در هدف‌ها، ریشه در بی‌نهایت‌طلبی انسان دارد.
۲۱. برای این‌که بتوانیم با نگاهی درست، هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک دقیقی هستیم.
۲۲. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است.
- ۲۳ ☆ لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود.
۲۴. نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست.
- ۲۵ ☆ اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیوی می‌شود.
۲۶. اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی نمی‌شوند.
- ۲۷ ☆ اگر کسی هدف‌های محدود و پایان‌پذیر را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.
۲۸. ممکن است نتوانیم به هدف خلقت تک‌تک موجودات این جهان پی ببریم.
۲۹. چون انسان دارای مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است، لذا گزینه‌های فراوانی از انتخاب، جلوی روی اوست.
- ۳۰ ☆ اختلاف‌های در اهداف انسان‌ها آن‌چنان گسترده و عمیق است که در بسیاری از مواقع، هیچ نقطه مشترکی با هم ندارند، اما در تضاد کامل با یکدیگر نیستند.
۳۱. خداوند برای هر گروه از انسان‌ها هدف متفاوت در خلقت قرار داده است.
۳۲. هرکس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.
- ۳۳ ☆ معیار و ملاکی که نتواند دقیقاً، همه اشتباهات را کاملاً از بین ببرد، برای انتخاب هدف مناسب نیست.
۳۴. به میزانی که هدف‌های انسان کامل‌تر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند.
- ۳۵ ☆ کسی جز خداوند نمی‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفا شدن استعداد‌های متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد.
۳۶. انسان تا خود را به منبع و مبدأ اصلی خوبی‌ها و زیبایی‌ها نرساند، آرام و قرار پیدا نخواهد کرد و از پای نخواهد نشست.
- ۳۷ ☆ افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان مقصود اصلی، دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و آخرت شادی‌بخشی در انتظار آنان است.

ج سؤالات پاسخ کوتاه

۳۸. در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان چه چیزی وجود دارد؟ چرا؟
- ۳۹ ☆ حکیم بودن خداوند به چه معناست؟
- ۴۰ ☆ در کلام قرآنی، حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به چه معنایی است؟
۴۱. گیاهان و حیوانات به ترتیب چگونه به سوی هدف حرکت می‌کنند؟
۴۲. انسان چگونه به سوی هدف گام برمی‌دارد؟
۴۳. تفاوت دوم میان حیوانات و گیاهان و انسان در رسیدن به هدف چیست؟
۴۴. سومین تفاوت میان حیوانات و گیاهان و انسان در رسیدن به هدف چیست؟
- ۴۵ ☆ اختلاف در هدف‌ها ریشه در چه چیزی دارد؟
۴۶. با توجه به تفاوت نگاه‌ها و اندیشه‌های انسان‌ها، برای انتخاب هدف درست، نیازمند چه چیزی هستیم؟
- ۴۷ ☆ برای این‌که بتوانیم با نگاهی درست، هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند چه نوع معیار و ملاکی هستیم؟
۴۸. برنامه‌ریزی انسان باید چگونه باشد؟
- ۴۹ ☆ هدف‌های پایان‌پذیر و پایان‌ناپذیر چگونه اهدافی هستند؟
- ۵۰ ☆ مصرع شعر زیبای مولوی: «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» اشاره به چه موضوعی دارد؟
- ۵۱ ☆ معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند به قول معروف چگونه اهداف خود را انتخاب می‌کنند؟
- ۵۲ ☆ با توجه به ویژگی‌های انسان، مقصد و هدف نهایی انسان چیست؟

۵۳. نزدیکی و تقرب به خداوند چگونه است؟

☆ ۵۴. افراد زیرک چگونه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آن هاست؟

۵۵. بیت «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟» مؤید چه موضوعی است؟

۵۶. تفاوت های زیاد هدف انسان و سایر موجودات به چه چیزی بازمی گردد؟

۵۷. چرا گزینه های فراوانی از انتخاب هدف، جلوی روی انسان است که باید گزینه درست را از میان آن ها انتخاب کند؟

۵۸. چرا عطش انسان در دستیابی به خواسته هایش نه تنها کم نمی شود، بلکه روز به روز فزون تر می گردد؟

☆ ۵۹. در چه صورت انسان از عمر و فرصت یک باره ای که دارد، زندگی پرثمر و رضایت واقعی و همیشگی خواهد داشت؟

☆ ۶۰. در چه صورتی خوبی ها و زیبایی ابدی را از دست خواهیم داد و گرفتار رنج های بی پایان خواهیم شد؟

د چند گزینه ای

۶۱. در قرآن کریم، آفرینش هدفمند جهان با کدام لفظ مورد تأکید قرار گرفته است؟

(۱) «بالحکمة» (۲) «بالحق»

۶۲. منشأ اختلاف در انتخاب هدف ها در بین انسان ها چیست؟

(۱) اختلاف در نوع اندیشه ها

(۲) متنوع بودن راه های رسیدن به خدا

☆ ۶۳. سرانجام کسی که تنها زندگی زودگذر دنیا را می طلبد، چیست؟

(۱) دوزخ (۲) برزخ

۶۴. افراد زیرک مطابق تعبیر «یک تیرو چند نشان» چگونه عمل می کنند؟

(۱) به همه اهداف دنیایی خود می رسند. (۲) دنیا و آخرت را با هم به دست می آورند.

☆ ۶۵. از بیت «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد / خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟» کدام تعبیر را می توان دریافت؟

(۱) برخی از اهداف به گونه ای هستند که رسیدن به آن ها، هدف های بیشتری را در درون خود جای می دهند.

(۲) می توان با یک تیر، چند نشان زد و در دنیا به آرامش رسید.

۶۶. مصراع زیبای «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

(۱) انتخاب هدف جامع و دربردارنده سایر اهداف

(۲) بی نهایت طلبی انسان در هدف قرار دادن سرچشمه خوبی ها

۶۷. بیت زیر به دنبال انتقال کدام مفهوم به مخاطب است؟

«ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟ یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟»

(۱) انسان در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است.

(۲) برخی با خوبی ها و زیبایی های درون خود به دنبال هدف می گردند.

(۳) برخی از هدف ها به گونه ای هستند که هدف های بیشتری را در درون خود جای می دهند.

(۴) افرادی هستند که به حیات دنیوی راضی شده اند و به آن آرام گرفته اند.

☆ ۶۸. مطابق آیات قرآن کریم، چه کسی «سرزنش شده و مطرود» در جهان آخرت وارد جهنم می شود؟

(۱) از خداوند نیکی در زندگی دنیایی خواسته و از آخرت بی بهره مانده است.

(۲) به زندگی دنیا و آرایش و زینت آن پرداخته و در آسایش زندگی کرده است.

(۳) فقط به دنبال بهره زودبای دنیا بوده است و به مقداری از آن دست یافته است.

(۴) زندگی پایدار اخروی را فراموش کرده و به همه نصیب خود در این جهان رسیده است.

۶۹. برای انتخاب صحیح هدف ها و دل بستن به آن ها، کدام فرایند لازم است؟

(۱) هر فرد با بینش و نگرش خاص خود باید به سراغ هدفی برود و آن را انتخاب کند.

(۲) تنها هدف هایی باید انتخاب شوند که میل بی نهایت طلبی درون انسان را آرام کنند.

(۳) به معیاری نیازمندیم که اشتباه را از بین ببرد یا به حداقل برساند.

(۴) هدف های زندگی به اصلی و فرعی تقسیم شوند و فقط هدف های اصلی مورد توجه قرار گیرند.

(تجربی ۹۸ با تغییر)

(زبان ۹۹ با تغییر)

(ریاضی ۹۸ با تغییر)

۷۰. مطابق آیات ۲۰ و ۲۱ سوره ذاریات، در زمین و در درون انسان، نشانه‌هایی برای چه کسانی است؟

(۱) اهل ایمان (۲) اهل یقین (۳) اهل تفکر

☆ ۷۱. در آیات سوره آل عمران، در آفرینش آسمان‌ها و زمین و آمد و شد شب و روز، برای چه کسانی آیات و نشانه‌های الهی ذکر شده است؟

(۱) صاحبان خرد (۲) صاحبان علم (۳) صاحبان ایمان

☆ ۷۲. علت این‌که عطش انسان در دستیابی به خواسته‌هایش روز به روز فزون‌تر می‌گردد، کدام است؟

(۱) استعدادهای فراوان مادی و معنوی دارد.

(۲) می‌تواند هدف خلقت خود را بشناسد و انتخاب کند.

(۳) به دنبال هدفی است که هرگز پایان نپذیرد و تمام نشود.

☆ ۷۳. به بیان قرآن کریم، اگر انسان در کنار خداوند، خدایی دیگر قرار دهد، چه نتیجه‌ای دارد؟

(۱) سرزنش شده و مطرود به جهنم درآید.

(۲) سرزنش و خواری دامن‌گیر او می‌شود.

(۳) خوار و رسوایش می‌سازد.

☆ ۷۴. کدام گزینه درباره انتخاب و تشخیص هدف‌های اصلی و فرعی صحیح نیست؟

(۱) اگر هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار دهیم، ما را از رسیدن به اهداف بزرگ که خداوند برای ما خلق کرده، باز می‌دارد.

(۲) هر دوی اهداف اصلی و فرعی خوب هستند و برای زندگی ما ضروری و لازم‌اند.

(۳) تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا، بد نیست ولی مانع رسیدن به زیبایی‌های ابدی است.

ه کشف ارتباط

۷۵. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در سمت چپ اضافی است.)

آ. حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین	۱. نوع نگاه و اندیشه انسان‌ها
ب. اهداف پایان‌ناپذیر	۲. استعدادهای فراوان برخلاف حیوانات و گیاهان
پ. منشأ اختلاف در انتخاب هدف‌ها	۳. داشتن روحیه بی‌نهایت‌طلب برخلاف گیاهان و حیوانات
ت. تفاوت دوم میان انسان و حیوانات و گیاهان	۴. حکیم و قادر بودن خداوند
	۵. اهداف اخروی

☆ ۷۶. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ متناسب است؟ (یک مورد در سمت چپ اضافی است.)

آ. حرکت حیوانات به سوی هدف	۱. تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ
ب. هدف نهایی و برتر انسان	۲. به صورت طبیعی
پ. کار افراد زیرک	۳. انتخاب هدف کامل‌تر و جامع‌تر
ت. ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟	۴. به صورت غریزی
	۵. هدف جامع و دربردارنده

۷۷. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد در سمت چپ اضافی است.)

آ. اهداف پایان‌پذیر	۱. بی‌نهایت‌طلبی انسان
ب. حرکت گیاهان به سوی هدف	۲. طبیعی
پ. با یک تیر چند نشان زدن	۳. غریزی
ت. تفاوت سوم میان انسان و سایر موجودات	۴. هدف جامع‌تر و کامل‌تر
	۵. دنیوی

و تعریف مفاهیم و اصطلاحات

- ☆ ۷۸. خالق حکیم و قدرتمند:
- ۸۰. هدف کامل‌تر و جامع‌تر:
- ☆ ۷۹. حق بودن جهان:
- ۸۱. تقرب و نزدیکی به خداوند (قرب الهی):

ز سؤالات پاسخ بلند

- ☆ ۸۲. میان انسان و موجوداتی مانند حیوانات و گیاهان چه تفاوت‌هایی در هدف‌ها وجود دارد؟
- ۸۳. کاربرد مصرع «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چیست؟ توضیح دهید.
- ۸۴. منظور از تقرب و نزدیکی به خداوند چیست؟
- ☆ ۸۵. هدف‌های اصلی و فرعی را توضیح دهید.
- ۸۶. شعر «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟ / یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟» درباره چه موضوعی است؟
- ☆ ۸۷. چرا انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی، نشانه زیرکی مؤمنان است؟
- ۸۸. شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
- ۸۹. چگونه می‌توان هدف‌های زندگی را به درستی انتخاب کرد؟
- ۹۰. چرا قرآن کریم آفرینش جهان را براساس حق می‌داند؟
- ☆ ۹۱. چرا مقصود و هدف نهایی ما خداوند است؟
- ۹۲. چرا حق بودن جهان آفرینش قاعده‌ای کلی است؟
- ۹۳. چه اختلافی میان هدف‌های انسان‌ها وجود دارد و چه حالتی را در انسان به وجود می‌آورد؟ یک مثال بزنید.
- ۹۴. شخصیت امیرالمؤمنین علی (ع) زیر نظر پیامبر اکرم (ص) به چه کمالات و زیبایی‌هایی رسید؟
- ۹۵. افراد زیرک چه چیزی را مقصود اصلی خود قرار می‌دهند و به چه ثمراتی دست می‌یابند؟
- ۹۶. اگر شخصی بگوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت کنار گذاشته شود» آیا این سخن صحیح است؟ توضیح دهید.

ح درک مطلب

- ☆ ۹۷. علیرضا به اشعار مولانا علاقه‌مند است و با خود این بیت را زمزمه می‌کرد: «نام احمد نام جمله انبیاست / چون که صد آمد، نود هم پیش ماست»: آ مصرع دوم این بیت مولوی در چه جایی به کار می‌رود؟
(ب) با کدام قول معروف هماهنگی دارد؟
- ☆ ۹۸. احمدرضا شخصی است که در کارهای زندگی خود همواره هدفی دارد و هیچ کاری را بی‌هدف انجام نمی‌دهد. شخصیت احمدرضا چه نامیده می‌شود؟
- ☆ ۹۹. ملیکا با دقت کردن در هدف دوستان و اطرافیان، می‌بیند که عده‌ای دنبال پول و ثروت‌اند، برخی دل به کشف اسرار جهان سپرده‌اند، برخی به دنبال جاه و مقام‌اند، دسته‌ای خدمت به خلق را سرلوحه زندگی خود قرار داده‌اند، گروهی به هنرمندی و نقض آفرینی در عرصه‌های هنری می‌اندیشند، گروهی نیز در آرزوی قهرمانی در ورزش، پیوسته می‌کوشند. ملیکا از این مشاهدات:
آ چه حس و حالتی پیدا می‌کند؟
ب) کدام سؤال ذهن او را مشغول می‌کند؟
- ☆ ۱۰۰. محمدرضا شخص مؤمنی است که معتقد است مقصود و هدف نهایی ما خداست و باید جان و دل خود را به خدا سپرد و در عین حال از نعمت‌های مادی خداوند و خوبی‌های دنیا، آن‌طور که خدا اجازه داده بهره برد و دیگران را نیز بهره‌مند ساخت.
آ محمدرضا کدام صفت را دارد؟
ب) نتیجه این دیدگاه در دنیا و آخرت چیست؟

۲

بخش

پاسخ‌نامه

هدف زندگی

درس ۱

 ۱ | **آ** حکیم و قدرتمند بودن خداوند (حکمت و قدرت الهی)

ب هدفدار بودن جهان خلقت.

پ در پس خلقت تک تک موجودات این جهان، هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق حکیم و قدرتمند این جهان، منزّه از بیهوده کاری است و براساس حق عمل می کند، نه بر باطل.

 ۲ | **گزینه** ۲

 ۳ | **سعی و تلاش کند و مؤمن باشد.**

۴ | **آ** افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان مقصود زندگی خود، در عین حال که جان و دل به خدا سپرده اند و او را می طلبند، از نعمت های مادی خداوند و خوبی های دنیا، آن طور که خدا اجازه داده بهره می برند و دیگران را بهره مند می سازند. در نتیجه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آنان است.

ب تقرب و نزدیکی به خداوند

 ۵ | **آ** هیچ کس بیهوده آفریده نشده

ب انسان را به خود وانگذاشته اند.

 ۶ | **آ** در زمین و در خودتان

ب اهل یقین

پ یقین داشتن و نگرستن (تفکر)

 ۷ | **آ** زیرا خداوند بر هر کاری تواناست.

ب قدرت الهی (توانایی خداوند)

پ خداوند

ت امکان معاد- تکیه بر قدرت خداوند

 ۸ | **آ** در آفرینش آسمان ها و زمین و در آمد و شد شب و روز

ب گزینه ۱

پ خدا را همواره یاد می کنند و در آفرینش آسمان ها و زمین فکر می کنند.

ت چه ایستاده و چه نشسته و چه بر پهلو خوابیده.

ث پروردگار این ها را بیهوده نیافریده ای تو از بیهوده کاری منزّه ای،

ما را از عذاب آتش دوزخ در امان بدار.

ج هدفمند و حکیمانه- باطل

چ تفکر در آفرینش آسمان ها و زمین

ح هدفی- ناقص و جاهل (ناآگاه) و ناتوان

 ۹ | **آ** هرکس که خداوند او را در آتش افکند.

ب خداوند او را خوار و رسوا می سازد و ستمکاران یاوری ندارند.

پ ستمکاران

ت خطا (عذاب آتش دوزخ)- خوار و رسوا

ث ستم (ظلم)- دستگیری

ج خردمندان

 ۱۰ | **آ** پروردگار اگناهانمان را ببخش و بدی هایمان را بپوشان و در زمره

نیکان بمران.

ب می گفت: به پروردگارتان ایمان بیاورید.

پ ما نیز ایمان آوردیم.

ت خردمندان

ث ایمان خود- آموخته می شود- نیکوکاران

 ۱۱ | **آ** آن مقدار از آن را که بخواهیم، به هرکدامشان که اراده کنیم،

می دهیم سپس جهنم را برای او قرار می دهیم که سرزنش شده و مطرود به آن درآید.

ب بهره زودیاب دنیا

پ آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هرکدامشان که اراده کنیم، می دهیم.

ت محدود- پایان پذیر- هدف اصلی

ث سرزنش شده و مطرود، وارد جهنم می شود.

ج هدف های دنیوی

 ۱۲ | **آ** ثمره تلاش خود را خواهند دید.

ب هرکس آخرت را بخواهد و چنان که باید برای آن بکوشد و مؤمن به خدا باشد.

پ مادی- معنوی

ت تلاش کند و مؤمن باشد.

 ۱۳ | **آ** هر دو گروه آخرت طلبان و دنیا طلبان

ب بهره ای که از پروردگار دریافت می کنند.

پ مانعی بر سر راه عطای پروردگار نیست.

 ۱۴ | **آ** آخرت

ب اخروی

 ۱۵ | **آ** سرزنش و خواری دامن گیر انسان خواهد شد.

ب کسانی که در کنار خدا، خدایی دیگر قرار دهند. (شریک قرار دادن برای خدا)

 ۱۶ | **غلط** (قرآن کریم در آیات گوناگون بر هدفمندی جهان تأکید

می کند و آفرینش جهان را «حق» می داند.)

 ۱۷ | **صحیح**

 ۱۸ | **صحیح**

 ۱۹ | **غلط** (گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی

هدف خود حرکت می کنند.)

 ۲۰ | **غلط** (اختلاف در هدف ها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.)

 ۲۱ | **صحیح**

 ۲۲ | **صحیح**

 ۲۳ | **غلط** (لازمه تقرب به خدا این نیست که کارهایی مانند کسب مال

و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود؛ زیرا اهداف دنیوی و فرعی نیز برای زندگی در دنیا، خوب و ضروری اند.)

 ۲۴ | **صحیح**

 ۲۵ | **غلط** (اصل قرار گرفتن هدف های اخروی، مانع بهره مندی انسان

از نعمت های دنیایی نمی شود.)

 ۲۶ | **غلط** (اگر هدف های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به

هدف های اخروی می شوند.)

 ۲۷ | **صحیح**

۵۷ | زیرا انسان دارای مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است.

۵۸ | زیرا انسان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب دارد.

۵۹ | هدف‌های خود را به درستی و به کمک معیار و ملاک دقیقی انتخاب کند که اشتباه را از بین ببرد یا به حداقل برساند.

۶۰ | اگر برای رسیدن به نعمت‌های دنیا از انجام فرمان‌های خدا غافل شویم.

۶۱ | گزینه ۲ | ۶۲ | گزینه ۱ | ۶۳ | گزینه ۱

۶۴ | گزینه ۲ | ۶۵ | گزینه ۱ | ۶۶ | گزینه ۱

۶۷ | گزینه ۳ | ۶۸ | گزینه ۳ | ۶۹ | گزینه ۳

۷۰ | گزینه ۲ | ۷۱ | گزینه ۱ | ۷۲ | گزینه ۳

۷۳ | گزینه ۲ | ۷۴ | گزینه ۳

۷۵ | آ | ۴ | (ب) ۵ | (پ) ۱ | (ت) ۲

۷۶ | آ | ۴ | (ب) ۱ | (پ) ۳ | (ت) ۵

۷۷ | آ | ۵ | (ب) ۲ | (پ) ۴ | (ت) ۱

۷۸ | منزه از بیهوده‌کاری است و براساس حق عمل می‌کند، نه بر باطل.

۷۹ | حق بودن جهان به معنای هدف‌دار بودن آفرینش آن‌هاست.

۸۰ | هدفی که دربردارنده هدف‌های دیگر است و رسیدن به آن برابر با رسیدن به اهداف زیرمجموعه نیز است و هدف‌های بیشتری در درون خود جای می‌دهد.

۸۱ | نزدیکی و تقرب به خداوند یک نزدیکی حقیقی است و نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند.

۸۲ | اول: انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. دوم: انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد‌های محدود دارند، دارای مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است. به همین دلیل، گزینه‌های فراوانی از انتخاب جلوی روی اوست که باید گزینه درست را از میان صدها گزینه دیگر بیابد و انتخاب نماید. سوم: انسان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب دارد و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون‌تر می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نپذیرد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های کوچک و کوتاهی دارند و هنگامی که به حدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند؛ چنان‌که گویی راهشان پایان یافته است.

۸۳ | این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل برای حقیقتی استفاده می‌کنند که در دل خود چند حقیقت را با هم داشته باشد و دربردارنده مجموعه آن‌ها باشد. برخی از هدف‌ها در زندگی انسان این‌گونه‌اند، یعنی به‌تنهایی دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با رسیدن به اهداف زیرمجموعه نیز هست.

۲۸ | صحیح

۲۹ | صحیح

۳۰ | غلط (اختلاف‌های در اهداف انسان‌ها آن‌چنان گسترده و عمیق است که در بسیاری از مواقع، هیچ نقطه مشترکی با هم ندارند و در تضاد کامل با یکدیگر هستند.)

۳۱ | غلط (خداوند در خلقت انسان‌ها هدف واحدی قرار داده است.)

۳۲ | صحیح

۳۳ | غلط (معیار و ملاک دقیقی که اشتباه را از بین ببرد یا به حداقل برساند، برای انتخاب هدف مناسب است.)

۳۴ | صحیح

۳۵ | صحیح

۳۶ | صحیح

۳۷ | صحیح

۳۸ | هدفی - زیرا خالق حکیم و قدرتمند این جهان منزه از بیهوده‌کاری است و براساس حق عمل می‌کند، نه بر باطل.

۳۹ | منزه از بیهوده‌کاری است و براساس حق عمل می‌کند، نه بر باطل.

۴۰ | به معنای هدف‌دار بودن خلقت آسمان‌ها و زمین است.

۴۱ | گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی.

۴۲ | انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.

۴۳ | انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد‌های محدود دارند، دارای مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است.

۴۴ | انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون‌تر می‌گردد. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های کوچک و کوتاهی دارند.

۴۵ | نوع نگاه و اندیشه انسان‌ها

۴۶ | معیار و ملاکی دقیق

۴۷ | معیاری که بتوانیم به وسیله آن، هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت طلب و استعداد‌های متنوع انسان را مشخص کنیم.

۴۸ | دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به‌گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل و اهداف دنیوی فرع و تابع آن‌ها باشد.

۴۹ | هدف‌های پایان پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند و هدف‌های پایان ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند.

۵۰ | حقیقتی که در دل خود چند حقیقت را با هم داشته باشد و دربردارنده مجموعه آن‌هاست (هدف کامل‌تر و جامع‌تر)

۵۱ | با یک تیر چند نشان بزنند.

۵۲ | خداوند (تقرب و نزدیکی به خداوند)

۵۳ | نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است و نزدیکی مکانی و ظاهری نیست.

۵۴ | با انتخاب خدا به عنوان مقصود اصلی زندگی خود

۵۵ | اشاره به هدف قرار دادن خدا به عنوان هدف کامل‌تر و جامع‌تر دارد.

۵۶ | ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات

۸۴ | نزدیکی و تقرّب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند. نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است، همان طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است.

۸۵ | هدف‌های اصلی و فرعی، هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند. مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم که در این صورت مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی می‌شوند و ما را از رسیدن به اهداف بزرگ که خدا ما را برای آنها خلق کرده، باز می‌دارند. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا از انجام فرمان‌های خدا غافل نشویم که در آن صورت، خوبی‌ها و زیبایی‌های ابدی را از دست خواهیم داد و گرفتار رنج‌های بی‌پایان خواهیم شد.

۸۶ | افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان مقصود اصلی زندگی خود در عین حال که جان و دل به خدا سپرده‌اند و او را می‌طلبند، از نعمت‌های مادی خداوند و خوبی‌های دنیا، آن طور که خدا اجازه داده بهره می‌برند و دیگران را هم بهره‌مند می‌سازند. در نتیجه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آنان است.

۸۷ | زیرا مؤمنان با انتخاب ایمان به خدا به عنوان مقصود اصلی زندگی خود، در عین حال که جان و دل به خدا سپرده‌اند و او را می‌طلبند، از نعمت‌های مادی خداوند و خوبی‌های دنیا، آن طور که خدا اجازه داده بهره می‌برند و دیگران را هم بهره‌مند می‌سازند. در نتیجه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آنان است.

۸۸ | برخی هدف‌های زندگی، جامع و دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این گونه هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیش‌تری را در درون خود جای می‌دهند.

۸۹ | باتوجه به تفاوت نگاه‌ها و اندیشه‌ها و گزینه‌های بسیار متضاد و مخالف با یکدیگر، برای اینکه بتوانیم هدف‌های خود را به درستی انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک دقیقی هستیم که اشتباه را از بین ببرد یا به حداقل برساند و عمر و فرصتی را که فقط یک بار به ما داده می‌شود، پرتو کند و رضایت واقعی و همیشگی را به دنبال داشته باشد.

۹۰ | در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد، گرچه ما نمی‌توانیم به هدف خلقت هر کدام از آن‌ها پی ببریم. زیرا خالق حکیم و قدرتمند این جهان، منزّه از بیهوده‌کاری است و براساس حق عمل می‌کند، نه بر باطل.

۹۱ | با اندکی تأمل در خود، درمی‌یابیم همگی در جست‌وجوی منبع اصلی خوبی‌ها و زیبایی‌ها هستیم و تا خود را به آن منبع و مبدأ نرسانیم، آرام و قرار پیدا نخواهیم کرد و از پای نخواهیم نشست. این منبع و این سرچشمه، خود خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود، پس مقصود و هدف نهایی ما خداست.

۹۲ | حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدف‌دار بودن خلقت آن‌هاست و انسان نیز به عنوان مخلوقی از مخلوقات خدا، از این قاعده کلی جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است.

۹۳ | وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با صحنه‌ای حیرت‌انگیز از اختلاف‌ها و تفاوت‌ها روبه‌رو می‌شویم؛ اختلاف‌ها آن چنان گسترده و عمیق است که در بسیاری از مواقع هیچ نقطه مشترکی با هم ندارند و در تضاد کامل با یکدیگر هستند؛ به گونه‌ای که انسان سرگردان و متحیر می‌ماند و با خود می‌گوید آیا خداوند واقعاً انسان را برای این همه اهداف متفاوت و متضاد آفریده است؟! مثال: دسته‌ای دل به پول و ثروت سپرده، دسته‌ای سرگرم کشف اسرار جهان شده، برخی برای رسیدن به قدرت به هر کاری تن در داده، گروهی هنرمندی ورزیده و دل در گرو هنرهای گوناگون داده، برخی خدمت به خلق را سرلوحه زندگی کرده و کسانی در آرزوی قهرمانی در ورزش خود را به رنج انداخته و صدها آرزو و آمال دیگر. (ذکر یک مثال کافی است.)

۹۴ | به همه کمالات و زیبایی‌ها دست یافت. وقتی به شخصیت ایشان بنگریم می‌بینیم ایشان در میدان‌های علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری و خطابه، مهربانی و دوستی، پهلوانی و جوانمردی، نیایش و عبادت، حق طلبی و عدالت، پس از رسول خدا (ص) بی‌نظیر است.

۹۵ | افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان مقصود اصلی زندگی خود، در عین حال که جان و دل به خدا سپرده‌اند و او را می‌طلبند، از نعمت‌های مادی خداوند و خوبی‌های دنیا، آن طور که خدا اجازه داده بهره می‌برند و دیگران را هم بهره‌مند می‌سازند. در نتیجه هم دنیای سرافراز و عزتمندی دارند و هم آخرت شادی بخشی در انتظار آنان است.

۹۶ | این سخن اشتباه است، انتخاب خدا و نیل (رسیدن) به او به عنوان هدف زندگی به معنای بی‌توجهی به دنیا نیست. بلکه فقط به این معناست که جای هدف اصلی و فرعی عوض نشود و انسان همه فکر و ذکر خود را معطوف به دنیا نکند و از خدا و معنویات غافل نشود. کسی که خدا را هدف زندگی خود قرار می‌دهد، به کسب و کار و تجارت و سایر فعالیت‌های دنیوی نیز مشغول است. اما زندگی را در پول و مادیات خلاصه نمی‌کند؛ بلکه در همین تجارت و کسب و کار نیز خدا را در نظر می‌گیرد. ثروت اندوزی حرام ندارد و از همین ثروت نیز با انفاق و صدقه و ... برای کسب رضایت خدا استفاده می‌کند.

۹۷ | آ این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل برای حقیقتی استفاده می‌کنند که در دل خود چند حقیقت را با هم داشته باشد و در بردارنده مجموعه آن‌ها باشد.

ب) با یک تیر چند نشان بزنند

۹۸ | حکیم